

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN OKULA BAĞLILIK DÜZEYLERİ*

Suzan ÇAKIR**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (MTAL) öğrencilerinin okula bağlılık düzeyini öğrenci görüşleri doğrultusunda araştırmaktır. Bu araştırmanın çalışma evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Düzce il merkezindeki sekiz resmi MTAL dokuz, on ve on birinci sınıflarında öğrenim gören 4070 öğrenci, örneklemini ise araştırma evreninden tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilmiş dokuz, on ve on birinci sınıfta öğrenim gören 1039 öğrenci oluşturmaktadır. MTAL öğrencilerinin okula bağlılık düzeyinin incelenmesi amacıyla Önen (2014) tarafından uyarlaması yapılan Öğrencinin Okula Bağlılığı Ölçeği kullanılmıştır. Betimsel istatistiklerde yüzde ve frekans analizi, cinsiyet değişkenine göre yapılan karşılaştırmalarda bağımsız gruplar için t-testi, sınıf ve alan değişkenlerine göre yapılan karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılmıştır. MTAL öğrencilerinin okula bağlılıklarının ortalamasının üstü (katılıyorum) bir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okula bağlılığın alt boyutlarda en yüksek değeri sırasıyla bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler, duygusal bağlılık-aile desteği almıştır. MTAL öğrencilerinin okula bağlılığında cinsiyetin etkisi incelendiğinde bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü, bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler ve dışsal güdülenme alt boyutlarından elde ettikleri puanların cinsiyete göre farklılaştığı görülmektedir. Buna göre, kız öğrencilerin bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü ve bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamaları erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek iken, dışsal güdülenme alt boyutunda erkek öğrencilerin elde ettikleri puan ortalamaları kız öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksektir. MTAL öğrencilerinin okula bağlılığında sınıf düzeyinin etkisi incelendiğinde toplam puan ile bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü, bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri, duygusal bağlılık-akran desteği ve dışsal güdülenme alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, okula bağlılık, öğrenci

STUDENTS' LEVEL OF SCHOOL LOYALTY AT VOCATIONAL AND TECHNICAL ANATOLIAN HIGH SCHOOLS

ABSTRACT

The purpose of this study is to explore the students' level of school commitment at Vocational and Technical Anatolian High Schools in parallel with students' opinions. The population of this research comprises of 4070 students studying in ninth, tenth and eleventh grade of eight public Vocational and Technical Anatolian High Schools in the city center of Duzce in the 2017-2018 academic year. The sample is composed of 1039 students receiving education in the ninth, tenth and eleventh grade selected from the research population by stratified sampling method. The Scale of Student's School Commitment, which was adapted by Önen (2014) was utilized in order to scrutinize the students' level of school loyalty at vocational and technical Anatolian high schools. Percentage and frequency analysis for descriptive statistics, t-tests for independent groups in comparisons between with regard to gender variable, one-way variance analysis (ANOVA) for comparisons made by class and field variables. It is concluded that students at Vocational and Technical Anatolian high schools' commitment to their school is above average (I agree). Mental loyalty, future-oriented desires, emotional attachment and parental support respectively have the highest value of loyalty to schools in sub-dimensions. When the influence of genders on students at Vocational and Technical Anatolian high schools' commitment to schools is scrutinized, it is seen that the points they received from the sub-dimensions of mental loyalty-control of school work, mental loyalty-future-oriented desires and external motivation differ by gender. Therefore, while the female students received average points the sub-dimensions of mental loyalty-control of school work, mental loyalty-future-oriented desires are statistically higher than male students' average points, the average points male students received from the sub-dimension of mental loyalty-external motivation is higher than female students' average points. When the influence of class level on students at Vocational and Technical Anatolian high schools' commitment to schools is analyzed, there are significant differences in total points, the sub-dimensions of mental loyalty-control of school work, mental loyalty-student-teacher relationships, emotional attachment-peer support and external motivation.

Key Words: Vocational and Technical Anatolian High School, commitment to school, student

* 24-26 Haziran 2020 tarihlerinde gerçekleştirilen ICORP 2020 de bildiri olarak sunulmuştur (ISBN: 978-605-06356-0-7)

** Eğitim Uzmanı, Düzce İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Düzce, Türkiye, suzan.tr61@hotmail.com, Orcid id: 0000-0003-3515-7721

1.PROBLEM DURUMU

Okul, kişiliğin biçimlendiği ve kültürün tanıtıldığı bir yer (Şişman, 2011: 19), toplumun eğitim gereksinimini karşılamak amacı ile kurulmuş bir hizmet örgütü (Ada, 2010: 162) ve bilginin eleştirel bir biçimde sürekli yorumlandığı ve yeniden üretildiği bir alan (Dönmez, 2011: 88) olarak tanımlanmaktadır. Okullar bir yandan toplumun ve bireyin gereksinimlerini karşılarken diğer taraftan nitelikli insan gücünü yetiştirmektedir (Dönmez, 2011: 89). Çakıcı (2010: 21) ise okulların eğitim hizmeti üretmek ve öğrenmeyi gerçekleştirmek gibi temel amaçlarından bahsetmektedir. Okulun diğer bir amacı ise ekonomik, teknolojik, toplumsal ve sosyolojik bakımdan birbiriyle etkileşim halinde olan okul ve çevre ilişkilerinin düzenlenmesidir (Gümüseli, 2001).

Bağlılık, bağlı olma durumu; birine karşı sevgi ve saygı ile yakınlık duyma ya da bireylerin kendilerini bir topluluğun üyesi saymaları (TDK, 2018) şeklinde tanımlanırken bireyin kendini grup içinde güvende hissetmesi (Özdemir ve Koruklu, 2013) olarak da tanımlanmaktadır. Genel olarak okula bağlılık; öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmeleri, okulunun amaçlarını ve değerlerini benimsemeleri, bunun sonucu olarak okul ile ilgili görev ve sorumluluklarını yerine getirme isteği içinde olarak daha başarılı olma arzularıdır (Aktaran: Erdoğan ve Yüzbaş, 2018).

Ortaöğretim öğrencilerinin okula bağlılıklarını en yüksek oranda okuldan memnuniyetleri etkilemekte (Kalaycı ve Özdemir, 2013), okulla ilgili tutumları olumsuzsa devamsızlık oranları artmakta (Adıgüzel ve Karadaş, 2013), öğretmenlerin katı tutumları, disiplin uygulamaları, okula olan bağlılığın ve akademik başarı seviyesindeki düşüklükler öğrenim görülen okullarda yaşanan şiddetin sebepleri arasında yer alırken (Özgür, Yörükoğlu ve Baysan Arabacı, 2011), öğretmeni/dersi sevmeme, kendine güvenmeme, umutsuz ve hedefsiz olma okullarda yaşanan öğrenci disiplin sorunlarının sebepleri olarak sıralanmaktadır (Sarpkaya, 2007).

Gül, Kıran ve Nasirsi'nin (2016) yaptığı çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin okula devam etmeme konusunda aileden kaynaklı nedenlerin az olduğu görülürken, okul yönetiminin sıkı disiplin uygulaması, zor derslerin aynı güne toplanması, ders programlarının derslerin zorluk derecelerine göre hazırlanmaması ve okul yönetiminin öğrenci devamsızlığında taviz vermemesi gibi nedenlerin öğrencilerin devamsızlığını artırdığı görülmektedir. Başka bir çalışmada; öğrencilerin devamsızlık yapmasında okul idaresinin ve öğretmenlerin aşırı disiplininin etkisinin olduğu ve öğrencilerin akademik başarıları ile özürsüz devamsızlık arasında ters yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Altınkurt, 2008). Ayrıca öğrencilerin devamsızlık yapmasının öğretmen, kendileri ve okul kaynaklı olduğu, okuldan kaynaklı devamsızlıklarda en çok disiplinin fazlalığı ve derslerin sıkıcı olduğu düşüncesinin, öğretmenden kaynaklı devamsızlıklarda ise öğretmenlerin aşağılayıcı ya da küçük düşürücü tutum ve davranışlar ile ayrımcı tutum ve uygulamalar gösterdikleri yönünde düşüncelerin etkili olduğu görülmektedir (Gökçer, 2012).

Öğrencilerin okul bağlılık düzeylerinin artırılması ile ilgili olarak Argon ve İsmetoğlu (2016) okul yönetim sürecinde bulunan karar alma aşamalarına öğrencilerin aktif olarak katılımlarının sağlanmasına, planlama ve değerlendirme aşamalarında öğrencinin fikirlerine önem verilmesine, okulların bir yaşam alanı olarak yeniden tasarlanmasına, okul programlarının eğitim anlayışını destekler nitelikte yeniden yapılandırılmasına ve öğretmen öğrenci ilişkilerinde empatik anlayışın benimsenmesine vurgu yapmaktadırlar.

Okul iklimi ile öğrencinin okula bağlılığı arasındaki ilişkiye dair yapılan bir araştırma sonuçlarına göre okul ikliminin okula bağlılığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir (Bilgin ve Taş, 2018). Olumsuz okul iklimi okulun üyeleri arasındaki işbirliğini azaltarak akademik başarıyı olumsuz yönde etkilerken, olumlu okul iklimi okulda olumlu bir öğrenme ortamının oluşmasını sağlayarak okul üyeleri arasındaki işbirliğini artırmakta, okul yöneticisi-öğretmen-öğrenci arasındaki dayanışma öğrencinin öğrenmesini, başarısını ve sağlıklı gelişimini desteklemektedir (Bahçetepe ve Giorgetti, 2015). Olumlu bir okul iklimi tüm okul üyelerinin kendilerini değerli hissetmelerini ve okul için işbirliği yaparak çalışmalarını sağlarken öğrencilerin prososyal davranışlarının ödüllendirilmesi ve öğrencilerin prososyal davranışlarda bulunan akranlarla ilişkide bulunmaları, onları şiddete karşı koruyucu olarak öğrencilerin davranışsal ve duygusal sorunları daha az yaşamasına neden olmaktadır (Çalık, Kurt ve Çalık, 2011). Okul yöneticileri-öğretmenler-öğrenciler arasında iletişimin kuvvetli olduğu, başarı ve güvene dayalı ilişki temeline dayanan, sosyal etkinliklerin yeterli, öğrencinin gelişimini destekleyen akademik-mesleki programlar olması hiç şüphesiz öğrencinin okula bağlılığını artıracaktır. Sonuç olarak da

bireyin olumsuz davranışlar sergilemesine yol açan okul ortamına yabancılaşma (Karababa, Oral ve Dilmaç, 2018) engellenebilecektir.

Öğrencinin okula bağlılığını oluşturan yapı genellikle psikolojik, zihinsel ve fiziksel olmak üzere üç boyutlu olarak ele alınmakta, ancak uygulamacılar tarafından akademik bağlılık boyutuna da dikkat çekilmektedir (Önen, 2014). Okuldaki etkinlikler açıklanırken hissedilen olumlu duyguları, coşku gösterme, olumlu düşünme, ilgili ve hevesli olma özelliklerini içeren psikolojik bağlılık, öğrencinin, okul, öğretmen ve arkadaşlarına karşı pozitif tepkisi ve kuruma bağlılığı, işe istekliliğini işaret eder (Aktaran: Arastaman, 2009). Bilişsel bağlılık, okulda öğrenilenleri niçin ve nasıl yaptıklarına dair öğrenciler tarafından anlayış geliştirilmesidir ve öğrencinin okula psikolojik olarak hazırbulunuşluğunu, karmaşık ve zor konuları öğrenmeye dönük istekliliğini ve itinalı davranmasını vurgular (Arastaman, 2009). Davranışsal bağlılık kişilerin örgüt üyeliklerini sürdürmek için sarf etmeleri gereken çaba ve sergilemeleri gereken davranışlarla ilgili süreçtir (Gül, 2003). Akademik bağlılık, öğrencilerin kazandığı kredi miktarı ve okul etkinliklerine ayırdıkları zaman ile ifade edilmektedir (Önen, 2014: 1719). Çalışma alışkanlıkları yeterli ve yetkinlik inancı yüksek olan öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri yüksek olmaktadır (Bilge, Tuzgöl Dost ve Çetin, 2014).

Kalaycı ve Özdemir'in (2013) gerçekleştirdiği çalışma sonucunda öğrencilerin okula bağlılıklarında okuldan memnuniyetlerinden sonra öğretmenden, sınıf ortamından ve öğrenciler arası ilişkilerden memnuniyetin etkili olduğu görülmüştür. Yapılan başka bir araştırma sonucu göre öğrenci ve sınıf seviyesindeki faktörlerin (örneğin, sınıfın büyüklüğü ve davranış sorunu olan öğrencilerin yoğunluğu), öğrencilerin okul ortamı hakkındaki algıları üzerinde daha fazla etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Koth, Bradshaw ve Leaf, 2008). Benzer bir çalışmada öğrencilerin okul ortamına ilişkin algılarının akademik başarıyı, okul deneyimlerinin okul katılımlarını artırırken, rekabetçi öğrenme ortamlarının okula katılımı, değer ve bağlılığı, dolayısıyla akademik başarıyı azalttığı, davranışsal ve duygusal olarak öğrenciye zarar verdiği, öğrencinin çaba, yetenek ve akranlarıyla karşılaştırılma korkusu yaşamadıkları sınıf ortamlarında kendilerini daha güvende hissettikleri ve bilişsel açıdan akademik başarılarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Wang ve Holcombe, 2010).

Özdemir ve Koruklu'nun (2013) gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına göre ergenlik dönemindeki bireylerin öğretmene bağlanmasının yaşam doyumunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir çalışmada ise öğretmenin sınıf yönetimi sırasında sergilediği sınıf yönetimi, tutum ve davranışlarının öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri üzerinde etkili olduğu, dolayısıyla öğrencinin okula bağlılığının artması ya da azalmasında etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sezer, 2018). Arastaman'ın (2009) dokuzuncu sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına göre okula bağlılığın üniversite eğitimini hedefleyen öğrencilerde yüksek olduğu ancak zorlayıcı olan konular karşısında düşük olduğu sonucuna ulaşılmış, bu sonuç bilişsel bağlılığın zayıf olduğu şeklinde yorumlanmıştır, aynı zamanda kız öğrencilerde okul bağlılığının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hendrikson'ın (2012) yaptığı araştırma sonucuna göre okula bağlılığa direnç gösteren öğrencilerin direnç gösterme nedenleri çeşitli yöntemlerle ortadan kaldırıldığında ve bu konuda eleştirel düşünmeye itildiğinde bu öğrencilerin kazanılmasının mümkün olduğu ve gelecek için önemli bir potansiyel olabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Yüner ve Özdemir'in (2017) araştırma sonucuna göre ise lise öğrencilerinin metaforik okul algısının okul terk eğiliminde anlamlı bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arastaman (2009) ise yaptığı bir çalışmada meslek liselerinde eğitime devam eden öğrencilerin akademik liselerde eğitime devam eden öğrencilere göre eğitiminden sonra üniversite kazanma hedefi ve bunun için gayret gösterme çabasının düşük olduğu bu sebeple okula bağlılıklarının da istenilen düzeyde olmadığını vurgulamaktadır. Yapılan açıklamalar doğrultusunda ortaöğretim kademesinin yüzde 45,96'lık kısmını oluşturan MTAL öğrencilerinin (MEB, 2018) hem akademik, hem de meslek/iş hayatında başarılarını artırmak için okula bağlılıklarının artırılmasının, okula bağlılığı etkileyen faktörlerin araştırılması ve iyileştirilmesi önem arz etmektedir.

Araştırmanın amacı, MTAL öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerini belirlemek ve bu sonuçlara dayanarak öneriler sunmaktır. Bu çalışmada Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin okula bağlılık düzeyi incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin okula bağlılıklarında cinsiyet, sınıf ve alan değişkenleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada MTAL öğrencilerinin, okula bağlılık düzeylerinin saptanması için nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmada Düzce il merkezindeki MTAL öğrencilerinin okula bağlılık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Düzce il merkezindeki sekiz resmi MTAL’de dokuz, on ve on birinci sınıfta öğrenim gören toplam 4070 öğrenciden oluşturmaktadır (MEB, 2017). Çalışma örneklemini oluşturan yedi MTAL’nin ortak alanlarında okuyan öğrenci sayısı ise 3167’dir. Araştırmanın örneklemini ise araştırma evreninden Tabakalı Örneklem Yöntemi ile belirlenen 1039 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada toplamda 1408 öğrenciye ulaşılmış, 1149 öğrenciden geri dönüş sağlanmıştır. Geri dönen ölçeklerden 110 tanesi yanlış ve eksik doldurma nedeniyle değerlendirme dışı bırakılmıştır. Araştırmada 1039 ölçek üzerinden istatistiki işlemler yürütülmüştür. Çalışma grubunu oluşturan MTAL öğrencilerinin cinsiyet, alan ve sınıf düzeylerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubu

Alan	Cinsiyet		Sınıf			Toplam (f)
	Kız (f)	Erkek (f)	9. (f)	10. (f)	11. (f)	
Bilişim Teknolojileri	101	100	0	122	79	201
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	109	0	0	58	51	109
Giyim Üretimi Teknolojisi	57	0	0	32	25	57
Grafik ve Fotoğrafçılık	51	11	0	39	23	62
Yiyecek İçecek Hizmetleri	86	0	0	45	41	86
Büro Yönetimi	42	41	0	43	40	83
Muhasebe ve Finansman	34	93	0	50	77	127
Elektrik-Elektronik	2	79	0	45	36	81
Ortak Alan (Alan Yok)	97	108	205	0	0	205
Toplam	579	432	205	434	372	1011

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubunun 579 kız, 432 erkek öğrenciden oluştuğu görülmektedir. Öğrencilerin, 201’i bilişim teknolojileri, 109’u çocuk gelişimi ve eğitimi, 57’si giyim üretimi teknolojisi, 62’si grafik ve fotoğrafçılık, 86’sı yiyecek içecek hizmetleri, 83’ü büro yönetimi, 127’si muhasebe ve finansman, 81’i elektrik-elektronik, 205’si ise ortak alan alanında eğitim görmektedir. 205’i dokuzuncu sınıfa, 434’ü onuncu sınıfa, 372’si ise on birinci sınıfa devam etmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

MTAL öğrencilerinin okula bağlılıklarıyla ilgili alan yazın incelenerek Önen (2014) tarafından Türk 6.-12. sınıf öğrencileri için kültürel uyarlaması yapılan, çevirinin başka uzmanlarca denetlenmesi yöntemine dayalı olarak çeviri formu oluşturulan ve öğrencilerin okula psikolojik ve bilişsel boyutlarda bağlılık düzeylerini ölçen, birinci faktörü dört, ikinci ve üçüncü faktörü dokuz, dördüncü faktörü altı, beşinci faktörü beş, altıncı faktörü iki maddeden oluşan Öğrencinin Okula Bağlılığı Ölçeği’nde karar kılınmıştır. Yine Önen (2014) tarafından doğrulayıcı faktör analizi ile faktör yapısı incelenen ölçeğin orijinaline ait altı faktörlü yapının, Türk kültürü için de doğrulandığı gözlenmiş ve ilgili ölçümlerin güvenilirlik düzeylerine ilişkin kanıtlar elde etmek üzere bu ölçümlere ilişkin Cronbach α değerleri hesaplanmış ve sonuç olarak ölçeğin Türk öğrenciler için, psikolojik ve bilişsel boyutlarda bağlılığa ilişkin geçerli ve güvenilir ölçümler sağlayabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin

Önen (2014) tarafından incelenen Cronbach α değerleri öğrenme için aile desteği .75, okul çalışmalarının kontrolü ve ilişkililiği .75, öğretmen öğrenci ilişkileri .85, öğrenme için akran desteği .76 ve geleceğe yönelik akademik istekler ve amaçlar .73, dışsal motivasyon .68 olarak hesaplanırken, çalışmamız kapsamında incelenen Cronbach α değerleri ise öğrenme için aile desteği .69, okul çalışmalarının kontrolü ve ilişkililiği .80, öğretmen öğrenci ilişkileri .81, öğrenme için akran desteği .62 ve geleceğe yönelik akademik istekler ve amaçlar .76, dışsal motivasyon .67 olarak hesaplanmıştır. Cra değerleri incelendiğinde Önen (2014) tarafından elde edilen sonuçların .68 ile .85 arasında değiştiği görülürken, bu araştırmada ise .62 ile .81 arasında değiştiği görülmektedir.

2.4.Verilerin Analizi

Verilerin toplanmasının ardından veri seti oluşturulmuş ve toplamda 1039 uygulama elektronik ortama aktarılmıştır. Verilerin analizinde kullanılacak tekniğin belirlenmesi amacıyla veri setinin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Verilerin normal dağılım özelliği gösterdiğinin belirlenmesinin ardından, problem cümlelerin analizine geçilmiştir. Betimsel istatistiklerde yüzde ve frekans analizi, cinsiyet değişkenine göre yapılan karşılaştırmalarda bağımsız gruplar için t-testi, sınıf ve alan değişkenlerine göre yapılan karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılmıştır. Verilerin analizi IBM SPSS 21.0 Paket Programı kullanılarak yapılmıştır.

3. BULGULAR

3.1.MTAL Öğrencilerinin Okula Bağlılık Düzeyine Ait Bulgular

MTAL öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerini belirlemek amacıyla, ÖOBÖ'den elde ettikleri ortalama puanlar ve dağılıma ilişkin standart sapma hesaplanmıştır. Hesaplamalar yapılırken, her bir boyuttan alınan puanlar, boyuttaki madde sayısına bölünerek standartlaştırılmıştır. Bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. MTAL Öğrencilerinin ÖOBÖ'den ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanlar

	Ölçek	N	\bar{X}	Ss
Alt Boyutlar	Duygusal Bağlılık-Aile Desteği	1011	3,43	,50
	Bilişsel Bağlılık-Okul Çalışmalarının Kontrolü	1011	3,10	,49
	Bilişsel Bağlılık-Öğretmen Öğrenci İlişkileri	1011	2,88	,54
	Duyuşsal Bağlılık-Akran Desteği	1011	2,90	,49
	Bilişsel Bağlılık-Geleceğe Yönelik İstekler	1011	3,53	,49
	Dışsal Güdülenme	1011	2,12	,77
	ÖOBÖ Toplam Puanı		1011	3,05

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan MTAL öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerine ilişkin ÖOBÖ'den elde ettikleri ortalama puanlar ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre öğrencilerin en yüksek okula bağlılık düzeyine sahip oldukları bağlılık boyutunun bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler ($\bar{X}=3,53$; Ss=,49) olduğu bulunmuştur. Bu boyutu sırasıyla, duygusal bağlılık-aile desteği ($\bar{X}=3,43$; Ss =,50); bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü ($\bar{X}=3,10$; Ss=,49); duyuşsal bağlılık-akran desteği ($\bar{X}=2,90$; Ss=,49) ve bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri ($\bar{X}=2,88$; Ss=,54) boyutları izlemektedir. Öğrencilerin en düşük bağlılık ortalama puanına sahip olduğu alt boyut ise dışsal güdülenme ($\bar{X}=2,12$; Ss=,77) olmuştur. Ölçekten elde edilen puanlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin okula bağlılık düzeylerine ilişkin ÖOBÖ'den elde ettikleri toplam puanların 3,05'lik (katılıyorum) puanla ortalamının üstü bir düzeye sahip oldukları söylenebilir.

Okula bağlılık düzeyinde en yüksek değeri bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler alt boyutunda olması alınan eğitimin gelecekte çok sayıda fırsat sağlayacağına, liseden sonra eğitime devam etmenin ve gelecek hedeflerini gerçekleştirilmede okulun önemli olduğuna olan inanç ile eğitime devam etmeyi planlama ve gelecekleri konusunda umutlu olmanın öğrencilerin okula bağlılığında en önemli etken olduğu tespit edilmiştir. İkinci en yüksek ortalama puana sahip olan duygusal bağlılık- aile desteği alt boyutunda olması ise aileyle ilgili olarak ihtiyaç duyduğunda yanında olacağına, okulda iyi bir şeyler olduğunda bunu bilmek isteyeceğine, okulda sorunlarla karşılaşıldığında yardım etmeye istekli olacağına, okulda karşılaşılan zorluklarla mücadele etmeye devam edilmesini isteyeceğine olan inancın öğrencinin okula bağlılığında önemli etken olduğu tespit edilmiştir. Ölçekten elde edilen genel ortalama sonuçlarına göre de MTAL öğrencilerinin okula bağlılıklarının ortalamının üstünde bir düzeyde olduğu söylenebilir.

3.2.MTAL Öğrencilerinin Okula Bağlılıklarının Cinsiyet, Sınıf ve Alan Değişkenlerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

3.2.1.Okula bağlılık ve cinsiyet

MTAL öğrencilerinin okul bağlılıklarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. MTAL Öğrencilerinin ÖOBÖ Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T-Testi Sonuçları

	Ölçek Boyutları	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Alt Boyutlar	Duygusal Bağlılık-Aile Desteği	Kız	579	13.79	2.02	1009	1.337	.182
		Erkek	432	13.62	1.98			
	Bilişsel Bağlılık-Okul Çalışmalarının Kontrolü	Kız	579	28.41	4.13	1009	4.162	.000
		Erkek	432	27.22	4.77			
	Bilişsel Bağlılık-Öğretmen Öğrenci İlişkileri	Kız	579	25.82	4.87	1009	-.779	.436
		Erkek	432	26.06	4.94			
	Duyuşsal Bağlılık-Akran Desteği	Kız	579	17.33	2.91	1009	-1.003	.316
		Erkek	432	17.52	3.08			
	Bilişsel bağlılık-Geleceğe yönelik istekler	Kız	579	18.02	2.23	1009	5.463	.000
		Erkek	432	17.15	2.67			
	Dışsal Güdülenme	Kız	579	4.02	1.39	1009	-5.103	.000
		Erkek	432	4.53	1.69			
ÖOBÖ TOPLAM PUAN	Kız	579	107.39	12.20	1009	1.546	.123	
	Erkek	432	106.10	13.72				

N=1011, p<.05, p<.01

Tablo 3 incelendiğinde, MTAL öğrencilerinin ÖOBÖ’nün bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü ($t(1009)=4.162$, $p<.05$), bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler ($t(1009)=5.463$, $p<.05$) ve dışsal güdülenme ($t(1009)=-5.103$, $p<.05$) alt boyutlarından elde ettikleri puanların cinsiyetlerine göre farklılaştığı görülmektedir. Buna göre, kız öğrencilerin bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü ve bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamaları erkek öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek iken, dışsal güdülenme alt boyutunda erkek öğrencilerin elde ettikleri puan ortalamaları kız öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksektir. Bu sonuçlar kız öğrencilerin okula bağlılığında öğrenmekten keyif almaları, ödevlerini kontrol etmeleri, çok çalıştığında başarılı olacağına, ders ölçüm araçlarına ve aldığı notların doğruluğuna, öğrendiklerinin gelecekleri için önemine olan inançları etkileyen erkek öğrencilerin okula bağlılığında öğretmen ve ailenin ödüllendirmesinin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

MTAL öğrencilerinin duygusal bağlılık-aile desteği ($t(1009)=1.337$, $p>.05$), bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri ($t(1009)=-.779$, $p>.05$) ve duyuşsal bağlılık-akran desteği ($t(1009)=-1.003$, $p>.05$) alt boyutları ile ölçekten elde ettikleri toplam puanlarının ($t(1009)=1.546$, $p>.05$) ise cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

3.2.2.Okula bağlılık ve sınıf

MTAL öğrencilerinin okul bağlılıklarının sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. MTAL Öğrencilerinin ÖOBÖ'den Elde Ettikleri Puanların Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

	Ölçeğin Boyutları	V. K.	K.T.	Sd	K.O.	F	p
Alt Boyutlar	Duyusal Bağlılık-Aile Desteği	Gruplar Arası	17.420	2		2.164	.115
		Grup İçi	4057.239	1008	4.025		
	Bilişsel Bağlılık-Okul Çalışmalarının Kontrolü	Gruplar Arası	154.223	2	77.111	3.911	.020
		Grup İçi	19872.278	1008	19.715		
	Bilişsel Bağlılık-Öğretmen Öğrenci İlişkileri	Gruplar Arası	666.762	2	333.381	14.197	.000
		Grup İçi	23670.907	1008	23.483		
	Duyuşsal Bağlılık-Akran Desteği	Gruplar Arası	87.872	2	43.936	4.969	.007
		Grup İçi	8912.596	1008	8.842		
	Bilişsel bağlılık-Geleceğe yönelik istekler	Gruplar Arası	35.326	2	17.663	2.915	.055
		Grup İçi	6107.020	1008	6.059		
	Dışsal Güdülenme	Gruplar Arası	15.698	2	7.849	3.299	.037
		Grup İçi	2397.853	1008	2.379		
	ÖOBÖ Toplam	Gruplar Arası	3137.141	2	1568.570	9.613	.000
		Grup İçi	164473.579	1008	163.168		

V.K= Varyansın Kaynağı, KT=Kareler Toplamı, KO=Kareler Ortalaması

Tablo 4 incelendiğinde MTAL öğrencilerinin ÖOBÖ'nün bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü ($F(2, 1008)=3.911, p<.05$), bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri ($F(2, 1008)=14.197, p<.05$), duyuşsal bağlılık-akran desteği ($F(2, 1008)=4.969, p<.05$) ve dışsal güdülenme ($F(2, 1008)=3.299, p<.05$) alt boyutları ile ölçeğin toplamından ($F(2, 1008)=9.613, p<.05$) elde ettikleri puanların sınıf düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Duyuşsal bağlılık-aile desteği ($F(2, 1008)=2.164, p<.05$) ve bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler ($F(2, 1008)=2.915, p<.05$) alt boyutlarında ise sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ölçeğin toplam puanında ve anlamlı fark bulunan alt boyutlarında, farkların kaynağının belirlenmesi amacıyla Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Buna göre:

Bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü alt boyutunda, dokuzuncu sınıf MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{x}=28.33, Ss=4.59$) on birinci sınıf MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarından ($\bar{x}=27.40, Ss=4.49$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okula bağlılıklarında öğrenmekten keyif almaları, ödevlerini kontrol etmeleri, çok çalıştığında başarılı olacağına, ders ölçüm araçlarına ve aldığı notların doğruluğuna, öğrendiklerinin gelecekleri için önemine olan inançlarının on birinci sınıf öğrencilerine göre daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkisi alt boyutunda, on birinci sınıf MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{X}=24.85, Ss=4.92$), dokuzuncu sınıf ($\bar{X}=26.60, Ss=4.83$) ve onuncu sınıf ($\bar{X}=26.50, Ss=4.78$) MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha düşük olduğu bulunmuştur. On birinci sınıf öğrencilerinin ihtiyaç duyduklarında öğretmenlerin kendilerini dikkate aldıkları, yanlarında olacağı, kendilerine değer verdiği, açık ve dürüst davrandıkları, okulun kurallarının adil olduğu ve öğrencilere adil bir şekilde davranıldığına dair inançlarının dokuz ve onuncu sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Duyuşsal bağlılık-akran desteği alt boyutunda, MTAL'de öğrenim gören onuncu sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{X}=17.73, Ss=2.86$), on birinci sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından ($\bar{X}=17.07, Ss=3.08$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar onuncu sınıf öğrencilerinin okuldaki arkadaşları tarafından sevildikleri, dikkate alındıkları, ihtiyaç duyduklarında yanında olacakları, söylediklerine saygı duyulacağı hakkındaki inanç ve bunun neticesinde diğer öğrencilerle konuşmak ve arkadaşlık kurmak konusunda duydukları isteğin on birinci sınıf öğrencilerine göre daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Dışsal güdülenme alt boyutunda, MTAL dokuzuncu sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{X}=4.47, Ss=1.61$) on birinci sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından ($\bar{X}=4.13, Ss=2.86$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar dokuzuncu sınıf öğrencilerinin aileleri ve öğretmenleri tarafından

Suzan ÇAKIR

ödüllendirilmesinin öğrenmeleri üzerindeki etkisinin on birinci sınıf öğrencilerine göre daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Ölçekten elde edilen toplam puana göre karşılaştırmalar incelendiğinde ise, on birinci sınıf MTAL öğrencilerinin ÖOBÖ ortalama puanlarının ($\bar{X}=104.54$, $S_s=12.95$) dokuzuncu sınıf ($\bar{X}=107.87$, $S_s=13.05$) ve onuncu sınıf ($\bar{X}=108.32$, $S_s=12.48$) öğrencilerinin ÖOBÖ ortalama puanlarından anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Dokuz ve onuncu sınıf öğrencilerinin okula bağlılıklarının on birinci sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

3.2.3.Okula bağlılık ve alan

MTAL öğrencilerinin okula bağlılıklarının alan değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5. MTAL Öğrencilerinin ÖOBÖ'den Elde Ettikleri Puanların Alan Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

	Ölçeğin Boyutları	V. K.	KT	Sd	KO	F	p
Alt Boyutlar	Duygusal Bağlılık-Aile Desteği	Gruplar Arası	110.005	8	13.751	3.475	.001
		Grup İçi	3964.654	1002	3.957		
	Bilişsel Bağlılık-Okul Çalışmalarının Kontrolü	Gruplar Arası	607.297	8	75.912	3.917	.000
		Grup İçi	19419.203	1002	19.380		
	Bilişsel Bağlılık-Öğretmen Öğrenci İlişkileri	Gruplar Arası	942.607	8	117.826	5.046	.000
		Grup İçi	23395.063	1002	23.348		
	Duyuşsal Bağlılık-Akran Desteği	Gruplar Arası	162.284	8	20.285	2.300	.019
		Grup İçi	8838.185	1002	8.821		
	Bilişsel bağlılık-Geleceğe yönelik istekler	Gruplar Arası	324.072	8	40.509	6.976	.000
		Grup İçi	5818.274	1002	5.807		
	Dışsal Güdülenme	Gruplar Arası	61.743	8	7.718	3.288	.001
		Grup İçi	2351.808	1002	2.347		
	ÖOBÖ Toplam	Gruplar Arası	5330.196	8	666.274	4.114	.000
		Grup İçi	162280.524	1002	161.957		

V.K= Varyansın Kaynağı, KT=Kareler Toplamı, KO=Kareler Ortalaması

Tablo 5 incelendiğinde MTAL öğrencilerinin ÖOBÖ'nün duyuşsal bağlılık-aile desteği ($F(8, 1002)=3.475$, $p<.05$), bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü ($F(8,1002)=3.917$, $p<.05$), bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri ($F(8, 1002)=5.046$, $p<.05$), duyuşsal bağlılık-akran desteği ($F(8, 1002)=2.300$, $p<.05$), bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler ($F(8, 1002)=6.976$, $p<.05$) ve dışsal güdülenme ($F(8, 1002)=3.288$, $p<.05$) alt boyutlarından ile ölçeğin toplamından ($F(8, 1002)=4.114$, $p<.05$) elde ettikleri puanların alanlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir.

Ölçeğin toplam puanında ve anlamlı fark bulunan alt boyutlarında, farkların kaynağının belirlenmesi amacıyla Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Buna göre;

Duygusal bağlılık-aile desteği alt boyutunda, MTAL'de öğrenim gören çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{x}=14.38$, $S_s=1.77$), giyim üretimi ve teknolojisi ($\bar{X}=13.14$, $S_s=2.47$), yiyecek içecek hizmetleri ($\bar{X}=13.45$, $S_s=2.07$) ile elektrik-elektronik ($\bar{X}=13.13$, $S_s=2.01$) alanlarındaki öğrencilerin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki öğrencilerin okula bağlılıklarında ihtiyaç duyduklarında ailelerinin desteğini alacakları, ailelerinin okulla ilgili iyi-kötü durumlardan haberdar olmak isteyeceği, okulda karşılaşılan zorluklarla mücadelede ailenin desteğini alacaklarına dair inançlarının giyim üretimi ve teknolojisi, yiyecek içecek hizmetleri ve elektrik-elektronik alanlarındaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü alt boyutunda, çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{X}=29.46$, $S_s=4.02$), bilişim teknolojileri($\bar{X}=27.52$, $S_s=4.84$), muhasebe ve finansman ($\bar{X}=26.53$, $S_s=4.35$) ile elektrik-elektronik ($\bar{X}=27.44$, $S_s=4.60$) alanlarındaki MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çocuk gelişimi ve eğitimi alanında öğrenim gören öğrencilerin öğrendiklerinin gelecekleri için önemli olduğuna ve çok çalıştıklarında başarılı olacaklarına inançlarının, ödevlerini kontrol etme alışkanlıklarının, ders ölçüm araçlarına ve aldığı notların

doğruluğuna olan güvenlerinin bilişim teknolojileri, muhasebe ve finansman ve elektrik-elektronik alanlarındaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri alt boyutunda, çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{X}=27.67$, $Ss=4.12$), yiyecek içecek hizmetleri ($\bar{X}=24.70$, $Ss=4.98$), giyim üretimi teknolojisi ($\bar{X}=24.52$, $Ss=4.83$), büro yönetimi ($\bar{X}=25.07$, $Ss=5.01$) ile muhasebe ve finansman ($\bar{X}=24.70$, $Ss=4.91$) alanlarındaki MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmen-öğrenci arasındaki güvene dayalı ilişkilerin çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki öğrencilerin okula bağlılığında yiyecek içecek hizmetleri, giyim üretimi teknolojisi, büro yönetimi ve muhasebe ve finansman alanlarındaki öğrencilerinden daha fazla etkili olduğu söylenebilir.

Duyuşsal bağlılık- akran desteği alt boyutunda, çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{X}=17.90$, $Ss=3.20$), giyim üretimi teknolojisi ($\bar{X}=16.52$, $Ss=2.66$) ile yiyecek içecek hizmetleri ($\bar{X}=16.69$, $Ss=2.94$) alanlarındaki MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki öğrencilerin okula bağlılığında okuldaki arkadaşlarla kurulan güvene dayalı ilişkilerin giyim üretim teknolojisi ile yiyecek içecek hizmetleri alanındaki öğrencilere göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Bilişsel bağlılık geleceğe yönelik istekler alt boyutunda, MTAL'de öğrenim gören çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{X}=18.72$, $Ss=1.80$), bilişim teknolojileri ($\bar{X}=17.70$, $Ss=2.24$), büro yönetimi ($\bar{X}=17.55$, $Ss=2.15$), muhasebe ve finansman ($\bar{X}=17.26$, $Ss=2.50$), elektrik-elektronik ($\bar{X}=16.38$, $Ss=3.33$) ile ortak alan ($\bar{X}=17.46$, $Ss=2.60$) alanlarındaki öğrencilerin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, MTAL'de öğrenim gören elektrik-elektronik alanındaki öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{X}=16.38$, $Ss=3.33$), bilişim teknolojileri ($\bar{X}=17.70$, $Ss=2.24$), yiyecek içecek hizmetleri ($\bar{X}=17.92$, $Ss=2.35$), büro yönetimi ($\bar{X}=17.55$, $Ss=2.15$), grafik ve fotoğrafçılık ($\bar{X}=18.40$, $Ss=2.24$) ile ortak alan ($\bar{X}=17.46$, $Ss=2.60$) alanlarındaki öğrencilerin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Geleceğe yönelik umut, beklenti, hedef ve okulun bu hedefleri gerçekleştirmedeki önemine dair inançların çocuk gelişimi ve alanı öğrencilerinde bilişim teknolojileri, büro yönetimi, muhasebe ve finansman, elektrik-elektronik ile ortak alandaki öğrencilere göre daha fazla, elektrik-elektronik alanı öğrencilerinde ise bilişim teknolojileri, yiyecek içecek hizmetleri, büro yönetimi, grafik ve fotoğrafçılık ile ortak alan öğrencilerine göre daha düşük olduğu söylenebilir.

Dışsal güdülenme alt boyutunda, çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{X}=3.73$, $Ss=1.35$), elektrik-elektronik ($\bar{X}=4.60$, $Ss=1.66$) ile ortak alan ($\bar{X}=4.47$, $Ss=1.61$) alanındaki MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Aile ve öğretmen ödüllendirmesinin okula bağlılıktaki etkisi elektrik-elektronik ile ortak alan öğrencilerine göre çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki öğrenciler üzerinde daha az etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Ölçekten elde edilen toplam puana göre karşılaştırmalar incelendiğinde ise çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{X}=111.88$, $Ss=11.75$), bilişim teknolojileri ($\bar{X}=106.97$, $Ss=13.17$), giyim üretimi teknolojisi ($\bar{X}=104.07$, $Ss=12.54$), yiyecek içecek hizmetleri ($\bar{X}=105.08$, $Ss=11.59$), muhasebe ve finansman ($\bar{X}=103.81$, $Ss=12.08$) ile elektrik-elektronik ($\bar{X}=104.77$, $Ss=14.38$) alanındaki MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki öğrencilerin okula bağlılıklarının adı geçen diğer alan öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

4.1.MTAL Öğrencilerinin Okula Bağlılık Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

MTAL öğrencilerinin okula bağlılıklarının ortalamanın üstü (katılıyorum) bir düzeye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okula bağlılığın alt boyutlarda en yüksek değeri sırasıyla bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler, duygusal bağlılık-aile desteği almıştır. Gelecekle ilgili umudu, hedefleri olan ve okulun bu hedefleri gerçekleştirmede önemli bir unsur olduğunu düşünen öğrenciler ile eğitim hayatlarıyla ilgili aile desteğini alan öğrencilerin okula bağlılıklarının ortalamanın üstünde olduğu söylenebilir.

Kalaycı ve Özdemir'in (2013) yaptığı çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Adıgüzel ve Karadaş'ın (2013) ortaöğretim öğrencilerine yönelik yaptığı araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının olumlu ve orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Bilgin

ve Taş (2018) öğretmen davranışlarının destekleyici olduğu, öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri öğrenme ortamlarının olduğu başarı odaklı okul ortamlarının okula bağlılığı artırdığını, bunların ise öğrencinin hem davranışlarında hem de akademik başarısında olumlu katkılar sağladığını belirtmektedirler.

4.2.MTAL Öğrencilerinin Okula Bağlılıklarında Cinsiyet, Sınıf ve Alan Değişkenlerine İlişkin Sonuçlar

MTAL öğrencilerinin okula bağlılığında cinsiyetin etkisi incelendiğinde bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü, bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler ve dışsal güdülenme alt boyutlarından elde ettikleri puanların cinsiyetlerine göre farklılaştığı görülmektedir. Buna göre, kız öğrencilerin bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü ve bilişsel bağlılık-geleceği yönelik istekler alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamaları erkek öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek iken, dışsal güdülenme alt boyutunda erkek öğrencilerin elde ettikleri puan ortalamaları kız öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksektir. MTAL öğrencilerinin duygusal bağlılık-aile desteği, bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri ve duyuşsal bağlılık-akran desteği alt boyutları ile ölçekten elde ettikleri toplam puanlarının ise cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin okula bağlılık düzeyinin cinsiyet açısından karşılaştırması ile ilgili yapılan benzer araştırmalarda da (Adıgüzel ve Karadaş, 2013; Arastaman, 2009; Sağlam ve İkiz, 2017; Savi, 2011; Şimşek ve Çöplü, 2018) kız öğrencilerin okula bağlılıklarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Genç ve Çetin'in (2010) MTAL öğrencileri ile ilgili yaptığı çalışma sonuçlarına göre etkinliklerde öğrenciye söz hakkı verme, nazik ve hoşgörülü davranma, sabırlı olma, öğrenci sorunlarına duyarlılık vb. birçok konuda kız öğrencilerin öğretmen-öğrenci ilişkilerini algılarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erdoğan ve Yüzbaş'ın (2018) gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarında ise erkek öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri kız öğrencilere göre daha yüksek çıkarken bu sonuç erkek öğrencilerin akademik başarıyı ve gelecek hedeflerini gerçekleştirmeye kız öğrencilere göre daha fazla istekli oldukları şeklinde yorumlanmıştır.

MTAL öğrencilerinin okula bağlılığında sınıf düzeyinin etkisi incelendiğinde toplam puan ile dört alt boyutta anlamlı farklılaşma görülmüştür. Bu alt boyutlar bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü, bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri, duyuşsal bağlılık-akran desteği ve dışsal güdülenme boyutlarıdır. Duyuşsal bağlılık-aile desteği ve bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler alt boyutlarında ise sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü alt boyutunda, MTAL dokuzuncu sınıf öğrencilerinin on birinci sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkisi alt boyutunda, MTAL on birinci sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarının, dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha düşük olduğu bulunmuştur. Duyuşsal bağlılık-akran desteği alt boyutunda, MTAL onuncu sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarının on birinci sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dışsal güdülenme alt boyutunda, MTAL dokuzuncu sınıf öğrencilerinin on birinci sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ölçekten elde edilen toplam puana göre karşılaştırmalar incelendiğinde ise MTAL on birinci sınıf öğrencilerinin dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencilerinin ÖOBÖ ortalama puanlarından anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe okula bağlılıklarının azaldığı şeklinde yorumlanabilir. On birinci sınıfların hem okul çalışmalarının kontrolü ile ilgili olarak okulun ve verilen eğitimin gerekliliğine, hem öğretmen-öğrenci ilişkisi ile ilgili olarak öğretmenlerine olan güven ve inançlarına, hem de akran desteği anlamında arkadaşlarıyla olan ilişkilerine olumsuz bakış açılarıyla bağlantılı olarak okul bağlılıklarının azaldığı söylenebilir.

Elde edilen sonuçlara benzer olarak Savi'nin (2011) yaptığı çalışma sonucunda da okula bağlanma yaşa bağlı olarak karşılaştırılmış ve elde edilen bulgulara göre öğrencilerin yaşı ile okula bağlılıkları arasında ters orantı olduğu tespit edilmiştir. Sağlam ve İkiz'in (2017) araştırma sonuçlarında da sınıf düzeyi yüksek olan öğrencilerin sınıf düzeyi düşük olan öğrencilere göre okul bağlılığının daha düşük olduğu görülmektedir. Yine Erdoğan ve Yüzbaş'ın (2018) gerçekleştirdiği bir çalışma sonucunda dokuzuncu sınıf öğrencilerinin onuncu sınıf öğrencilerine göre okula bağlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmış, elde edilen bu sonuç dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okula yeni başladıklarında aidiyet duygusunun fazla olduğu ancak zamanla öğrenim görme ve bu konuda çaba gösterme konusunda bıkkınlık hissetme nedeniyle okul bağlılığının düştüğü şeklinde yorumlanmıştır.

MTAL öğrencilerinin okula bağlılığında alanların etkisi incelendiğinde ÖOBÖ'nün toplamı ve alt boyutlarından elde edilen puanların alan değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Özellikle çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki MTAL öğrencilerinin duygusal bağlılık-aile desteği, bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü, bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri ve duyuşsal bağlılık-akran desteği ve bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler alt boyutlarında ortalama puanlarının diğer alanlardaki MTAL öğrencilerine göre yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, MTAL elektrik-elektronik alanındaki öğrencilerin ortalama puanlarının, bilişim teknolojileri, yiyecek içecek hizmetleri, büro yönetimi, grafik ve fotoğrafçılık ile ortak alan alanlarındaki öğrencilerin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Dışsal güdülenme alt boyutunda, MTAL çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki öğrencilerin ortalama puanlarının, elektrik-elektronik ile ortak alan alanındaki öğrencilerin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Ölçekten elde edilen toplam puana göre karşılaştırmalar incelendiğinde ise MTAL çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki öğrencilerin ortalama puanlarının, bilişim teknolojileri, giyim üretimi, yiyecek içecek hizmetleri, muhasebe ve finansman ile elektrik-elektronik alanındaki öğrencilerin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.3.Öneriler

Bu çalışma Düzce il merkezindeki MTAL öğrencileri ile sınırlıdır. Çalışma farklı bölgelerde tekrar ele alınabilir. MTAL öğrencilerinin okula bağlılık düzeyleri öğrenci görüşleri alınarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre konuya ilişkin öneriler aşağıdaki gibidir:

- MTAL öğrencilerinin okula bağlılıklarının ortalamanın üstünde bir düzeyde olmasının nedenleri araştırılabilir ve yüksek düzeye çıkarılması için çalışmalar yapılabilir.
- MTAL öğrencilerinin dışsal güdülenme alt boyutunun en düşük bağlılık ortalama puanına sahip olmasının nedenleri araştırılabilir.
- MTAL'de öğrenim gören erkek öğrencilerin bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü ve bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının kız öğrencilere göre düşük olmasının nedenleri araştırılabilir, giderilmesi için okul deneyimlerinin ve okul katılımlarının artırılması yönünde çalışmalar yapılabilir.
- Bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü alt boyutunda MTAL on birinci sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarının dokuzuncu sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından anlamlı olarak daha düşük çıkmasının nedenleri araştırılabilir ve giderilmesi için yeni bilgi-becerilerin öğrenilmesinin bazı şeyleri daha iyi yapmayı sağlayacağı, okulun gelecek hedeflerini gerçekleştirmedeki rolü, okul başarısının çok çalışmayla mümkün olabileceği, ödev kontrolünün önemi, ölçme değerlendirme doğru seçildiği vb. konularda rehberlik faaliyetleri gerçekleştirilerek tedbirler alınabilir.
- Bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkisi alt boyutunda, on birinci sınıf MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarının diğer sınıf düzeylerine göre daha düşük olduğu göz önünde bulundurularak ihtiyaç duyduklarında öğretmenlerin kendilerini dikkate aldıkları, yanlarında olacağı, kendilerine değer verdiği, açık ve dürüst davrandıkları, okulun kurallarının adil olduğu ve öğrencilere adil bir şekilde davranıldığına dair inançlarının artırılması yönünde etkinlikler yapılabilir.
- Duyuşsal bağlılık-akran desteği alt boyutunda, on birinci sınıf MTAL öğrencilerinin ortalama puanlarının onuncu sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğu dikkate alınarak on birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin akranlarıyla ilişkilerini güçlendirecek sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ve rehberlik çalışmalarının yürütülmesi uygun olabilir.
- MTAL'de öğrenim gören on birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılıklarının diğer sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğrencilere göre daha düşük olmasının nedenleri araştırılabilir.
- Mevcut çalışmada öğrenci görüşlerine yer verilmiş olup, yapılacak diğer çalışmalarda öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerinin de görüşlerine başvurularak sonuçların karşılıklı bakış açıları açısından değerlendirilmesi önerilmektedir.

- Ada, Ş. (2010). Okul Yönetiminde Personel Eğitim Ve İşletmecilikle İlgili İşler. (Editör: V. Çelik). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi (3. bs.)*. Ankara: Pegem A Akademi, 141-178.
- Adıgüzel, A. ve Karadaş, H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 49-66.
- Akdağ, G.A. (2009). *İlköğretim okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarının yeni ilköğretim müfredatının uygulanmasındaki etkililik düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, SBE Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Afyon.
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri Ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 129-142.
- Arastaman, G. (2009). Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Bağlılık (School Engagement) Durumlarına İlişkin Öğrenci, Öğretmen Ve Yöneticilerin Görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 102-112.
- Argon, T. ve İsmetoğlu M. (2016). Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Algıları İle Okula Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(27), 238-249.
- Bahçetepe, Ü. ve Giorgetti F.M. (2015). Akademik başarı ile okul iklimi arasındaki ilişki. *Istanbul Journal of Innovation in Education*. 1(3), J 83-101.
- Bilge, F., Tuzgöl Dost, M. ve Çetin, B. (2014). Lise Öğrencilerinde Tükenmişliği Ve Okul Bağlılığını Etkileyen Faktörler: Çalışma Alışkanlıkları, Yetkinlik İnancı Ve Akademik Başarı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(5), 1709-1727.
- Bilgin, O. ve Taş, İ. (2018). Ergenlerde Okula Bağlılığın Yordayıcıları Olarak Okul İklimi Ve Sosyal Medya Bağlılığı. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(26), 15-33.
- Çakıcı, E. (2010). *İlköğretim okulu yöneticilerinin öğretim liderliği davranışlarını gerçekleştirme düzeyi (Sakarya ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Çalık, T., Kurt, T. ve Çalık, C. (2011). Güvenli Okulun Oluşturulmasında Okul İklimi: Kavramsal Bir Çözümleme. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. 1(4), 73-84.
- Dönmez, B. (2011). Bir Eğitim Kurumu Olarak Okul. S. Turan, Y. Özden, *Eğitim bilimine giriş (1. bs.)* (84-104). Ankara: Pegem A Akademi,.
- Erdoğdu, M.Y. ve Yüzbaş, D. (2018). Lise Öğrencilerinin Okula Bağlılık İle Genel Öz-Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(32), 205-227.
- Genç, A. ve Çetin, C. (2010). Meslek Liselerinde Sınıf İçi Öğretmen Öğrenci İletişimine Yönelik Öğrencilerin Algılamaları. *Öneri Dergisi*, 9(33) 259-279. 10 Şubat 2019 tarihinde <http://dspace.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/988/169-493-1-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. adresinden alınmıştır.
- Gökkyer, N. (2012). Ortaöğretim Okullarındaki Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 913-938.
- Gül, H. (2003). Davranışsal Bağlılık Yaklaşımı Ve Değerlendirmesi. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 73-83.
- Gül, S., Kıran, Ö. ve Nasırsi, H. (2016). Ortaöğretim (Lise) Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Ve Yeni Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin Öğrenci Devamsızlıkları Üzerindeki Etkileri (Atakum İlçesi Örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 925-933.
- Gümüşeli, A. İ. (2001). Çağdaş Okul Müdürünün Liderlik Alanları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 28, 531-548.
- Hendrickson, K. A. (2012). Student Resistance To Schooling: Disconnections With Education In Rural Appalachia. *The High School Journal*, 37-49. 19 Şubat 2019 tarihinde <http://debdavis.pbworks.com/w/file/etch/101325439/hendrickson%202012%20student%20resistance.pdf>. adresinden alınmıştır.
- Kalaycı, H. ve Özdemir, M. (2013). Lise Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Algılarının Okul Bağlılıkları Üzerine Etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 293-315.
- Karababa, A., Oral, T. ve Dilmaç, B. (2018). Ortaokul Öğrencilerinde Okula Bağlılık Yordanmasında Algılanan Sosyal Destek Ve Değerin Rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 269-279.

- Koth, C.W., Bradshaw, C.P. ve Leaf, P.J. (2008). A Multilevel Study Of Predictors Of Student Perceptions Of School Climate: The Effect Of Classroom-Level Factors. *Journal of Educational Psychology*, 100(1), 96-104.
- MEB, (2017). 13 Haziran 2017 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=81&ILCEKODU=1&SAYFANO=3> adresinden alınmıştır.
- MEB. (2018). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017-2018. *Strateji Geliştirme Başkanlığı*. ISBN 978-975-11-4797-4, 9 Aralık 2018 tarihinde http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_istatistikleri_organ_egitim_2017_2018.pdf adresinden alınmıştır.
- MEB. (2018). Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği, *Resmi Gazete Tarihi: 16.09.2017, Sayı: 30182*, 18 Kasım 2018 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.18812&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=orta%F6%F0retim> adresinden alınmıştır.
- Önen, E. (2014). Öğrencinin Okula Bağlılığı Ölçeği: Türk Ortaokul ve Lise Öğrencileri İçin Uyarlama Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, [S.l.]*, v. 5, n. 42, oct. 2014. ISSN 1302-1370.
- Özdemir, Y. ve Koruklu, N. (2013). İlk Ergenlikte Anne Babaya Bağlanma, Okula Bağlanma Ve Yaşam Doyumu. *İlköğretim Online*, 12(3), 836-848.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G. ve Baysan Arabacı, L. (2011). Lise Öğrencilerinin Şiddet Alguları, Şiddet Eğilim Düzeyleri Ve Etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 53-60.
- Sağlam, A. ve İkiz, F. E. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri İle Okula Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1235-1246.
- Sarpkaya, P. (2007). Yönetici, Öğretmen, Öğrenci Ve Velilere Göre Resmi Liselerdeki Öğrenci Disiplin Sorunlarının Nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 110-121.
- Savi, F. (2011). Çocuk Ve Ergenler İçin Okula Bağlanma Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *İlköğretim Online*, 10(1), 80-90.
- Sezer, Ş. (2018). Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Tutumlarının Öğrencilerin Gelişimi Üzerindeki Etkileri: Fenomenolojik Bir Çözümleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 534-549.
- Şimşek, H. ve Çöplü, F. (2018). Lise Öğrencilerinin Riskli Davranışlar Gösterme Düzeyleri İle Okula Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 18-30.
- Şişman, M. (2011). *Öğretim liderliği (3. bs.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Türk Dil Kurumu (2018). Türk Dil Kurumu Sözlüğü. 28 Ekim 2018 tarihinde <http://www.tdk.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Wang, M.T. ve Holcombe, R. (2010). Adolescents' Perceptions Of School Environment, Engagement, And Academic Achievement In Middle School. *American Educational Research Journal*, 20(10), 1-30.
- Yüner, B. ve Özdemir, M. (2017). Metaforik Okul Algısı İle Okulu Terk Eğilimi Arasındaki İlişkinin Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(3), 1041-1060.